

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din, za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din.
mesečno 15 din; za ino-
zemstvo: 210 din. — Pla-
ča in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo
je v Ljubljani v Gregorči-
čevi ulici 23. — Rokopisov
ne vračamo. — Račun pri
pošti hranilnici v Ljubljani
št. 11.953. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak ponedeljek,
sredo in petek

Liubliana, sreda 19. januarja 1938

Cena posamezni
številki din 1.50

Politika fondov

Zopet se nam obljublja nov fond — elektrifikacijski fond. Finančni minister naj se odreče dohodkom od trošarine na električni tok in ti dohodki naj bi bili potem podlaga posebnega elektrifikacijskega fonda za elektrifikacijo države. Na podlagi dohodkov tega fonda naj bi se namreč najelo večje posojilo, s katerim bi se omogočila velika elektrifikacijska dela.

Navidez je takšna rešitev kar simpatična. Na lahek način bi se dobil denar in elektrifikacija države bi se začela v mogočnem tempu. Tako govori videz, resnica pa je čisto drugačna.

Pred vsem pomenijo ti fondi veliko varanje samega sebe. Ti fondi se namreč predlagajo, kakor da se z njimi ne bi obremenjevalo gospodarstvo in kakor da bi pomenili olajšanje za državno blagajno. V resnici pa se z njimi samo otežkoča jasna slika državnega gospodarstva. Ali ni morda mnogo bolj naravno, da finančni minister kar naravnost določi neko vsoto za elektrifikacijo države, ne pa da jo plača najprej v fond in da se šele iz tega fonda plačuje elektrifikacija? Ali ni to čisto nepotreben ovinek, ki vso stvar le komplicira?

Naiven je ugovor, da bi se s fondom oziroma na podlagi dohodkov fonda omogočilo posojilo za izvedbo elektrifikacije. Doma more država dobiti pri državnih denarnih zavodih z isto lahkoto posojilo, če je ta fond ustanovljen ali ne, v tujini pa s prav enako težavo. Kajti če tujina ne veruje in ne zaupa finančnemu ministrstvu, bo še manj dala na te za silo ustvarjene fondove. Politika s fondi, ki pa je pri nas eden najbolj cenjenih rekvizitov naše primitivne javne uprave, je na las podobna ravnanju tistega malenkostnega gospodarja, ki da izdatek za vsako stvar v posebno škatlo in ki misli, da je s tem vse lepo urejeno. Samo po nepotrebnem sebi komplicira posel, ne glede na to, da se lepega dne to igračkane s škatlami itak čisto preobrbe.

Javni izdatki države spadajo v javni proračun, ne pa v fond in posebne škatle, ker takšno igračkane z javnim denarjem ni na mestu.

Ne moremo si misliti, da se tudi v Beogradu ne bi zavedali, da je vsa ta politika fondov napačna. Če pa se ta politika kljub temu z vso doslednostjo izvaja, potem je v tem dokaz, da je tu odločilen neki poseben razlog, ki nekatere gospode tako zelo navdušuje za politiko fondov.

Ni pa niti težko uganiti, kje je ta poseben razlog. Kajti denar, ki pride iz državnega proračuna v fond, pride tudi pod drugo upravo, ker ima vsak fond to posebnost, da dobi svojo posebno upravo. Denar v fondu zato ni tako pod kontrolo javnosti, ko drug denar, poleg tega pa se s fondi na najlažji način izvaja najbolj ostra centralizacija. Bistvo vsakega fonda je namreč to, da je centraliziran.

V tem pa je zadnji in odločilni razlog, da se politika fondov tako uspešno uveljavlja. Vse pokrajine plačujejo v ta fond, izdatki za ta fond pa se ne uporabljajo enako za vse pokrajine. Posebno drastično se to vidi pri centraliziranih banovinskih trošarinah, ko je kar naprej določeno, da so nekatere banovine deležne tega fonda

v večji, druge pa v manjši meri. Vedno pa se to utemeljuje z istim argumentom. Pravi se, da je treba več storiti za gospodarsko zaostale pokrajine in da se morajo te najprej dotirati. Ko pa se bodo te gospodarsko opomogle, bodo prišle na vrsto tudi druge pokrajine.

V resnici pa vse to ni nič res. Med one najbolj zaostalih in revnih pokrajin spada tudi naša Suha Krajina. Kdaj pa ste še slišali, da bi se v centrali sploh kaj brigali za to pokrajino. Tudi naše Prekmurje ne spada med najbolj gospodarsko razvite pokrajine, a skrb centrale za Prekmurje je naravnost malenkostna. Tudi naši premogovni revirji bi potrebovali več nege, namesto tega pa se državne dobave premoga iz naših revirjev stalno reducirajo, da je beda v teh krajih vedno večja. Samo prazna fraza je, da se mora

najprej pomagati gospodarsko najbolj zaostalim pokrajinam.

V resnici niso ti fondi nič drugega kakor davek, ki se nalaga nekaterim pokrajinam v korist drugih banovin. To se pri nameravanem elektrifikacijskem fondu zopet jasno vidi. Dravska banovina plačuje od vseh banovin primeroma največ trošarine za električni tok. Zato bi tudi največ plačevala v elektrifikacijski fond. Dobil bi pa iz njega najmanj, po onem znanem receptu, da je treba najprej skrbeti za pokrajine, ki še nimajo elektrike. Pa bi bila s tem dravska banovina zopet osrečena z davkom v korist drugih.

Zato odklanjamo elektrifikacijski fond, kakor smo odklonili vse druge fondove, ker so znak slabega gospodarstva in nič drugega ko čisto ordinaren centralizem.

Če pa se že hočejo porabiti dohodki državne trošarine na električni tok za elektrifikacijo dežele, potem se to sme zgoditi le na ta način, da se ti dohodki v celoti prepuste oni banovini, na ozemlju katere so bili zbrani. Prepričani smo, da se bo potem elektrifikacija dežele tudi najhitreje izvedla, ker se bo na ta način delalo najceneje in najbolj rentabilno. Samo dajte dravski banovini še vsako leto onih 15 milijonov din, ki jih plačuje banovina kot državno trošarino na električni tok, pa bo hitro elektrifikacija dravske banovine izvršena. Kadar dobe denar banovine, se vedno ve, kako se gospodari s tem denarjem, kadar pa gre denar v fond, pa se to nikdar ne ve.

Politika fondov zato nikdar ni znak dobrega gospodarstva. Zato pa se naj tudi ta politika neha!

in zato se mora delati proračun na podlagi dohodkov železnic, ne pa njihovih izdatkov. Ker so se dosegli v letošnjem prvem polletju transportni dohodki v višini 1230,9 milijona din, je upravičeno mnenje, da bodo znašali do konca leta 2461 milijonov din. Tudi če bi se za refakcije in povračila računalo 40 milijonov din, se more vendarle računati s čistim dohodkom 2421 milijonov din. V želji pa, da je novi proračun čimbolj realen, je bila ta vsota znižana za 4,4% ter so skupni dohodki železnic v novem proračunu predvideni le z 2388 milijoni din.

Nato je govoril minister dr. Spaho o nameravani tarifni reformi, ki se ne bo izvedla, da se povečajo dohodki železnic, temveč samo zato, da se železniške tarife prilagode novim razmeram (menda zboljššanemu gospodarskemu stanju, opomba ured.).

Izdatki železnic so proračunani za 16,2% višje kakor v tekočem proračunu, kljub temu pa so za 8,3% manjši od predvidenih dohodkov.

Od železniškega programa, ki se bo izvedel po novem proračunu, je omenil prometni minister doktor Spaho naslednje:

Tračnice se bodo nadomestile z novimi na progi Beograd—Vinkovci, Trebnje—Št. Janž in še na nekaterih drugih progah. Na progi Zagreb—Zidani most so se tračnice že nadomestile z novimi oziroma bo to letos dovršeno.

Letos se uvede motorni promet na progi Beograd—Čačak—Sarajevo—Dubrovnik. (Kdaj dobi takšen promet turistična Slovenija?)

Nabavilo se bo 27 novih vagonov za mednarodni promet ter 13 voz najnovejšega tipa. Kupilo se bo nadalje 10 vagonov za prevoz svežega mesa v Anglijo.

Za graditev novih železniških prog je dovoljenih 252 milijonov din, za 68 milijonov več ko lani.

Nato navaja minister, katere nove proge so se že začele graditi. Za progo Kuršumlija—Pristina je že dovoljen kredit 34 milijonov din, začela se je tudi gradnja prog Pristina—Podujevo, Kraljevo—Čačak in Metković—Ploča. Minister omenja med drugim, da so za progo Črnomelj—Vrbovsko načrti že pripravljeni. A kdaj se bo začela ta proga tudi graditi?!

Ustanove se nove sekcije za gradnjo prog: Sarajevo—Doboj, Bihač—Karlovac, Slatina—Kladovo in ozkotirna Štip—Strumica.

Nato je navedel prometni minister še vse proge, ki se grade iz notranjega posojila ene milijarde din. Te proge so:

1. Št. Janž—Sevnica, 12 km, 48 milijonov din,
2. most čez Savo pri Zagrebu, 53 milijonov din,
3. Bileča—Nikšić, 71 km,
4. Ustiprača—Foča, 41 km,
5. Kraljevo—Čačak, 35 km,
6. Metković—Ploče.

Poleg teh se grade še:

1. Požarevac—Kučevo, 62 km,
2. Bihač—Knin, 112 km,
3. Kuršumlija—Pristina, 68 km.

Proga Črnomelj—Vrbovsko pa še čaka.

Dražba kožuhovine

v Ljubljani bo nepreklicno v ponedeljek dne 24. januarja. Kdor še ni oddal kožuhovine, naj jo takoj pošlje na naslov: »Divja koža«, Ljubljana — Velesajem.

Skladnost javnih proračunov Samoupravni in državni proračuni bi se morali dopolnjevati

Pri nas se mnogo govori o tem, da bi bilo treba pospeševati industrializacijo države, ker je to edino sredstvo, da se vsaj deloma zaposli oni naraščaj, ki prihaja vsako leto z dežele v mesta, ker ne najde na deželi kruha. Nadalje se označuje kot državna potreba tudi elektrifikacija države, a tudi izvedba raznih melioracij, ki bi mogle dati stotisočim kmetijskih rodbin novo eksistenco. A tudi bolj intenzivno izkoriščanje rudnih bogastev naše zemlje po domačem kapitalu je ena državnih potreb. Gradnja cenenih in zdravih stanovanj, asanacija vasi, zboljšanje cestnega in državnega omrežja, dvig tujkega prometa so nadalje že od vseh priznane državne potrebe.

Z državnimi in samoupravnimi proračuni bi se morale vse te potrebe polagoma in sistematično izvajati. Ne rečemo, da niso v vsakem državnem in samoupravnem proračunu tudi postavke za eno ali drugo teh potreb, toda te postavke niso sistematično zvezane, da bi ena dopolnjevala drugo.

Če n. pr. izvaja država industrializacijo, potem bi moral biti ta program podprt tudi v banovinskih in občinskih proračunih, da bi se skupno napravilo res neko pomembno delo. Prav tako je z elektrifikacijo dežele. Banovina bi n. pr. razširila električne vode v novo dolino, železniško ministrstvo bi takoj poskrbelo za kredit, da se uvede električna razsvetljava tudi na železniških kolodvorih te doline, občina bi vstavila v proračun potrebne zneske za razsvetljava ulic ali pri tujkem prometu itd. Če bi banovina investirala v kateri kraj večji znesek, potem bi država istočasno skrbela za zboljšanje prometnih zvez s tem krajem, lokalni faktorji bi tudi storili svoje in tako bi bilo v resnici opravljeno dobro delo. Ker pa tega skupnega dela ni, se dostikrat pripeti, da je vse opravljeno na pol in da se zato investicije tudi ne rentirajo tako dobro, kakor bi se morale.

Seveda pa takšno dopolnjevanje proračunov ni mogoče, če ni podrobno izdelanega načrta, kako se naj dviga gospodarstvo v posameznih banovinah. Prihajamo tako zopet na staro zahtevo, da potrebuje vsaka banovina svojo osrednjo

gospodarsko organizacijo, ki bo izdelala za svoje ozemlje gospodarski načrt, nakar bi se ta izvajal tako s pomočjo državnega ko vseh samoupravnih proračunov. Zato bi moral poleg banovinskega gospodarskega sveta biti še državni gospodarski svet, ki bi združil vse banovinske gospodarske programe v eno celoto. To bi bila prava centralizacija dela, samo s to razliko od sedanjega, da bi vsa iniciativa izhajala iz pokrajin in da bi tudi pokrajine dejansko izvajale ves program. Zato je nujno potrebno, da niso banovinski sveti le organi, ki enkrat na leto morejo izrekati svoje pripombe k banovinskim proračunom, temveč morajo biti prava zakonodajna telesa, ki vodijo gospodarsko politiko svoje banovine. Za napredek gospodarstva v državi je decentralizacija nujno potrebna, ker so posli tako obširni, da centrala nima danes niti več pregleda o vseh nujnih poslih, kaj šele da bi mogla skrbeti za njih pravilno izvedbo.

Naši javni proračuni bi morali zopet postati resnični proračuni, ne pa samo formalnost, ki se mora vsako leto opraviti. Javni proračuni bi morali pomeniti vsako leto nov prispevek za zboljšanje gospodarstva, ne pa le samo suho ponavljanje številke iz prejšnjih

proračunov. Ni na vse zadnje tako važno, kako izgledajo proračuni z ozirom na razne statistike, temveč kaj prinašajo prebivalstvu novega in dobrega. Letos novo bolnišnico, drugo leto novo cesto, potem novo železniško zvezo, itd. Tako bi morali javni proračuni agitirati za sebe, ne pa z več ali manj lepim razmerjem med materialnimi in osebnimi izdatki, zlasti še, ker te številke itak niso preveč prepričujoče. Proračuni morajo ljudem vedno tudi nekaj dati, potem se tudi ljudje ne bodo branili nekaj dati za izvedbo teh proračunov.

V tem smislu bi se morale voditi tudi proračunske razprave in znova dobiti oni pomen, ki so ga imele nekaj, ko se je z ozirom na višino proračunske razprave sodila kvaliteta zakonodajnega telesa, ki je razpravljalo o proračunu. Niso proračuni le stvar onih, ki odločajo v tem ali onem javnem telesu, temveč stvar vseh davkoplačevalcev, ki morajo dati denar za izvedbo proračunov. Zato pa ne bi smele biti proračunske seje le prazna dekoracija, dočim bi se vse sklepalo samo na tajnih sejah vsakokratne večine.

Brez javne debate ne bomo prišli do skladnosti proračunov, brez te pa mikdar do res dobre in premišljene gospodarske politike.

Proračun prometnega ministrstva Ekspoze ministra dr. Spahe

Uvodoma svojega ekspozeja je prometni minister dr. Spaho podaril, da je morala vlada zaradi zboljšanja splošnega gospodarskega stanja trikrat v letu poslužiti se pooblastila finančnega zakona in povečati prometnemu ministru dovoljene kredite.

Zboljšanje gospodarskega stanja se vidi tudi v dvigu železniškega prometa. Tako je bilo število potnikov večje ko leta 1930., v katerem letu je bil dosežan dosežen največji promet na železnicah. Število natovorjenih vagonov pa je le neznatno zaostalo za onim v letu 1929., ko je bil tovorni promet najboljši.

Izdatki prometnega ministrstva

so po novem proračunskem predlogu povečani za 390,8 milijona din. Procentualno je največje povečanje izdatkov za direkcijo pomorskega prometa (novo pristanišče v Ploči), namreč 65,8%, ter za oddelek za gradnjo novih železnic (37,2%).

Dohodki pa so skupno predvideni za 346,09 milijona više ko v sedanjem proračunu.

Pri upravi državnih železnic se predvideva višek dohodkov nad izdatki za 181,1 milijona din. Vsi izdatki so s 108,3% pokriti z dohodki.

Nato govori o splošnih smernicah svojega proračuna. Državne železnice so gospodarsko podjetje

Važna razsodba italijanskega kasacijskega sodišča o klirinških plačilih

Italijansko kasacijsko sodišče je te dni razsodilo v tožbi neke jugoslovanske firme, ki je bila mnenja, da tako dolgo ni plačana vsa njena terjatev proti neki italijanski tvrdki v Trstu, dokler ne prejme po kliringu celotnega zneska, ki se popolnoma krije z njeno terjatvijo v dinarjih po jugoslovanskem tečaju.

Mnenje jugoslovanske tvrdke je usvojilo tudi italijansko kasacijsko sodišče, ki pravi v svoji razsodbi, da bi se mogla beseda »kliring« umestneje nadomestiti z besedo »kompenzacija«, ki ne daje povišanja, da bi se zamenjal subjekt. Kasacijsko sodišče poudarja nadalje, da se kompenzacija po italijansko-jugoslovanskem sporazumu ne opravi med posamezniki, temveč med dotičnimi zavodi za plačevanje. Dosledno mora italijanski dolžnik jugoslovanskih dinarjev — razen ev. plačila obresti zaradi zakasnitve — plačati pri Italijanski banki toliko lir, kolikor je potrebno za nabavo dinarjev po dnevnem tečaju za plačilo dolga. Zato je jasno, da more Italijanska banka v svrhu plačila dolgov nakazati samo toliko dinarjev, kolikor jih je mogel vsak dolžnik dobiti za vplačane lire. V omenjenem mednarodnem sporazumu je izrečno rečeno, da z vplačili posameznikov — dolžnikov v tuji valuti po domačem plačilnem zavodu niso dolžniki oproščeni svoje obveznosti, dokler ne dobi upnik pri drugem zavodu na razpolago celotne vsote svojih terjatev v domači valuti (v dinarjih).

Protokol o sporazumu z Italijo podpisan

V torek dopoldne se je končalo zasedanje stalnega italijansko-jugoslovanskega odbora v Beogradu. Načelnik naše delegacije je pomočnik zunan. ministra Milivoj Pilja, člani pa zastopniki raznih naših ministrstev. Od naših gospodarskih organizacij ni bila nobena zastopana v delegaciji. Na čelu italijanske delegacije je bil senator Amadeo Giannini. Naloga stalnega odbora je bila, da določi za prihodnjih 6 mesecev obseg in podlago trgovine med obema državama.

Po zaključku zasedanja je bil o delu odbora izdan naslednji komunique:

»Stalni mešani jugoslovansko-italijanski gospodarski odbor je zaključil danes svoje delo.

Veleposlanik in senator g. Amadeo Giannini je podpisal za Italijo, pomočnik zunanega ministra gospod. Milivoj Pilja pa za Jugoslavijo v ministrstvu za zunanje zadeve protokol o delu odbora v tem zasedanju.

S tem sporazumom je določen obseg medsebojne zamenjave blaga med obema državama, in sicer na bazi kontingentov, določenih v protokolu, ki je bil podpisan v Rimu dne 8. julija 1937. Nova določila imajo zlasti ta namen, da se olajša in pospeši razvoj trgovinskega prometa med obema državama.

Konkurzi - poravnave

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju trgovca Franca Sornika v Rušah. Poravnalni sodnik dr. Lešnik, poravnalni upravitelj odvetnik dr. Jan. Narok za sklepanje poravnave dne 21. februarja ob pol devetih. Rok za oglasitev do vstevši 15. februarja.

Nadalje je uvedeno poravnalno postopanje o premoženju reg. tvrdke Stavbno in umetno mizarstvo A. Rojina & Komp. v Ljubljani. Poravnalni sodnik dr. Vračko, poravnalni upravitelj odvetnik doktor Peršin. Narok za sklepanje poravnave dne 16. februarja ob 9. Rok za oglasitev do 10. februarja. Poravnalna ponudba 50%.

»Službeni list«

banske uprave dravske banovine z dne 19. januarja objavlja: Uredbo z zakonsko močjo o ribolovu in rakolovu — Odločbo o prodajni

ceni solne kisline — Podaljšavo roka za izključno uporabo električnih in izolirnih cevi — Spremembe in popravke v volivnem imeniku upravičencev za volitve sena-

torjev v območju dravske banovine — Kandidatno listo za volitev senatorjev z dr. Schaubachom kot kandidatom ter županom Alojzijem Mihelčičem kot namestnikom.

Splošen odpor proti monopolu drž. tiskarne

Tudi v Sarajevu nezadovoljni z državno tiskarno

Kakor smo že poročali v prejšnji številki, ima predlagana uredba o drž. tiskarnah dva cilja: 1. hoče dati drž. tiskarnama v Beogradu in Sarajevu monopol za vse uradne tiskovine, šolske knjige in zvezke ter šolske pripomočke, 2. pa proizvajanje vseh teh predmetov centralizirati v Beogradu. Vse tiskarne bi bile s tem silno udarjene, obenem pa bi padla tudi zaposlenost grafičnega delavstva v vseh pokrajinah. Vendar pa bi še najmanj trpela drinska banovina, ker bi vsaj drž. tiskarna v Sarajevu bila dobro zaposlena.

Kljub temu pa so gospodarski krogi v Sarajevu z novo uredbo prav tako nezadovoljni kakor so gospodarski ljudje drugih banovin. Nezadovoljni pa so predvsem zaradi starih izkušenj, ki jih že sedaj imajo z drž. tiskarno v Sarajevu. To jasno dokazuje, da bi nastal naravnost nevzdržen položaj, če bi drž. tiskarna dobila sedaj še monopol proizvodnje in prodaje vseh uradnih tiskovin in šolskih pripomočkov. Vse druge tiskarne bi bile v tem primeru naravnost ubite. Zato se mora tudi predlagana uredba na vsak način preprečiti.

Zakaj pa so sarajevski gospodarski ljudje proti drž. tiskarnam, se jasno vidi iz nedavne konference gospodarskih zbornic v Sarajevu.

Na tej konferenci so predložili g. Albert Kajon in tovariši naslednji predlog o nedopustnem delu državne tiskarne v Sarajevu:

»Državna tiskarna v Sarajevu kot ena mnogih državnih tiskarn v Jugoslaviji nastopa pri vsaki priliki kot konkurentinja zasebnim tiskarnam zlasti pa pri razpisu licitacij. (Tako je z uspehom izlicitirala tudi dobavo tiskovin v Ljubljani. Op. uredništva.)

Državna tiskarna kljub jasnim predpisom zakona o državnem računovodstvu izkorišča svoj položaj državne ustanove ter ne izpolnjuje predpisanih pogojev, t. j. ne taksira svojih ponudb, ne polaga kavcije, ne predlaga predpisanih pordil itd. Poleg tega izkorišča še državno avtoriteto ter se ne drži rokov naročil. Ker so vse te stvari elementi kalkulacije, nastopa pri licitacijah kot privilegirana konkurentinja, ki že itak uživa razne beneficije.

Zato je tiskarskemu obrtu v drinski banovini, čeprav nosi vsa bremena kot tiskarne v drugih banovinah, onemogočeno, da sploh dobi kakšno naročilo državnih ali samoupravnih ustanov ter se dejansko pozivajo zasebne tiskarne na licitacije ne zaradi posla, temveč samo zaradi plačevanja taks.

Prosimo predsedništvo, da posveti temu vprašanju svojo pažnjo in da poskrbi, da se napravi temu stanju konec.

K tej spomenici sarajevskih tiskarnarjev pripominja beograjski »Privredni pregled« naslednje:

»Zanimivo je, da ni našla niti ena gospodarska skupina v državi tako nevarnega konkurenta kakor tiskarski obrt. Javnosti, pa niti mnogim uradom ter državnim organom ni znano, da je v naši državi nad

50 državnih tiskaren,

bodisi vojnih, kaznilniških itd., od katerih je samo v Beogradu okoli 20. Te tiskarne vzamejo levji del vseh državnih poslov, mnoge od njih pa tudi naravnost konkurirajo zasebnim podjetjem.

Tajnost njihovega poslovanja je

uspeha je v neplačevanju najemnine za lokale, v neplačevanju davkov, transporta itd., itd. ter mnogih drugih privilegijev. To so podjetja brez režijskih stroškov, ki se na razne načine prevale na državni proračun. Njih kalkulacija more biti zato zelo raztegljiva in naj se obrne bilanca kakor koli, se vedno zaključí s suficitom.

Ta državna podjetja se vsak dan povečujejo in razširjujejo. Samo še malo je treba, pa sploh ne bo nobenega večjega urada, ki ne bi imel svoje lastne tiskarne. Tako se naši državni uradi postopoma spreminjajo v gospodarska podjetja, zasebna tiskarska podjetja pa postajajo neka nepotrebna podjetja.

Šele ko nam je vse to znano, nam postaja razumljiv predlog g. Alberta Kajona in tovarišev.

Lastniki zasebnih tiskarskih podjetij imajo prav! Niti ni dejanske potrebe za toliko državnih tiskarn, ki samo silno obremenjujejo državni proračun, niti nima država interesa, da uničuje zasebno tiskarstvo, ki služi naši nacionalni kulturi in v katero so vloženi milijoni narodnega premoženja.

Finančne težave Japonske

Množe se glasovi, ki pravijo, da sedanja vojna Japonske na Kitajskem presega njene finančne sile. Kajti Japonska mora zaradi te vojne le do viška stopnjevati vse svoje izdatke, temveč bi morala gospodarsko osvajati tudi novo kitajsko ozemlje. Zboljšati je treba tu poljedelstvo, zgraditi nove ceste in železnice, začeti izkoriščati rudnike in ustanavljati industrijska podjetja, a ves denar gre za vojsko, za katero je izdelan šestletni načrt oboroževanja, ki pa je danes zaradi mnogo težje vojne v Kitajski in novih vojnih nevarnosti zastarel.

Japonski državni proračun, pri čemer krediti za nadaljevanje vojne na Kitajskem niso všteti, je že sedaj narasel na skoraj 200 milijonov funtov, kar je za Japonsko ogromen znesek. Vojni stroški Japonske pa so samo v treh mesecih znašali 400 milijonov funtov, skoraj 100 milijard din. Ko je padel Nanking, je večina Japoncev bila prepričana, da bo s tem odpor Kitajske zlomljen. To upanje pa je šlo po vodi in kitajski odpor je še vedno enako močan, vojni stroški Japonske pa postajajo vedno večji, čim dalje se oddaljujejo japonske čete od svojih baz.

Finančna zmešnjava na Japonskem postaja zato vedno večja in nekateri že pišejo, da je japonski gospodarski sistem podoben piramidi, katere temelji so monopolski dohodki, vrh pa silne in deficitne obligacije.

Da bi si iz te stiske pomagala, je japonska vlada razen za vojsko omejila vse izdatke in samo najbolj nujni so še dovoljeni. Toda naročila v tujini je treba še nadalje plačevati v gotovini in v zlatu in zato mora Japonska stalno pošiljati svoje zlato v Ameriko. Večina vojnih izdatkov se mora pokriti z obligacijami in notranjimi posojili in vedno znova prihajajo na trg tako imenovane »rdeče« obligacije deficitnih državnih papirjev. Da vrednost teh obligacij pada, je le naravno. Da poveča svojo dohodke, bo Japonska morala

Kr. vlada dr. Milana Stojadinovića je pokazala v svojem delu mnogo smisla in razumevanja za reševanje gospodarskih in socialnih vprašanj, pa bo brez dvoma znala pravilno rešiti tudi vprašanje državnih tiskaren, da državni interesi ne bodo trpeli, a da se tudi zasebna delavnost oprosti ovir, ki ne samo ovirajo njen napredek, temveč morejo tudi preprečiti normalen in zdrav razvoj v naši grafični stroki.

Kakor se s tem mnenjem »Privrednega pregleda« strinjamo, smatramo pa vendar za potrebno, da gospodarske organizacije in zlasti vsi naši javni delavci s svojimi intervencijami pripomorejo, da bo vprašanje državnih tiskaren v resnici kmalu in pravilno rešeno, da namreč državne tiskarne ne bodo delale škodljive konkurence zasebnim tiskarnam in s svojo davčno svobodo ter drugimi privilegiji uničevale podjetja, ki redno plačujejo vse davke. Zlasti pa se mora z vso odločnostjo zahtevati, da se nameravana uredba o monopolizaciji uradnih tiskovin in šolskih pripomočkov kasira in napravi centralizaciji tiskovin konec!

znova zvišati takse, kolke, monopole in druge davke.

Vse to pa ima seveda težke posledice tudi za japonsko industrijo in zunanjo trgovino. Japonska industrijska podjetja so sploh že izgubila vsako svobodo dela in danes morajo izdelovati to, kar ukazuje vojska. Nazadnje pa na vsej črti tudi japonska zunanja trgovina, ki je izgubila celo vrsto trgov. Zaposlitev v zasebnih industrijah in zunanji trgovini pada, kaj pa bo šele potem, če bodo vojaki demobilizirani in če se ustavi vojna industrija?

Najtežje pa je to, da naloge Japonske kar avtomatično rastejo. Ko je Japonska vzela Mandžurijo, se je morala pobrigati tudi za njen proračun. Zaradi lastne varnosti pa je morala zboljšati tudi prometne zveze. Tudi če ne bi bilo nobene vojne, bi že Mandžurija silno obremenila japonski proračun.

Sedaj bo morala Japonska prevzeti še stroške za vzdrževanje njene kitajske vlade v Pekingju. V resnici je tej vladi tudi že dovolila posojilo 100 milijonov jenov. Tako rastejo stroški okupacije kar neprestano.

A vrhu vsega raste še vojna nevarnost. S Kitajsko še ni vojna končana, a celo japonski notranji minister govori o potrebi vojne med belim in rumenim plemenom ter o vojni med Anglijo in Japonsko. Prav tako pa je vedno nevarnost, da se začne še vojna z Rusijo. To pa se pravi, da se izdatki za vojsko, mornarico in letalstvo ne smejo znižati, temveč da bodo kar naprej naraščali.

Vojaški izdatki Japonske znašajo že sedaj 70 odstotkov vsega njenega proračuna. S tem je že davno prekoračena najvišja dopustna mera. Toda Japonska bo kljub temu morala svoje izdatke povečati.

S pazljivostjo, ki je tudi nevarna, zasledujejo ameriški in angleški finančniki razvoj japonskih financ.

Politične vesti

Med glavnima voditeljema sedanje romunske vlade, med Gogo in prof. Cuzo, je prišlo do težkih nesoglasij, ker zahteva prof. Cuza, da začne vlada takoj izvajati najbolj radikalen program. Goga pa se temu upira iz zunanje političnih vzrokov. Nezadovoljen pa je s sedanjo vlado tudi Vajda Voevod, ki je izjavil, da odreka vladi Goge svoje zaupanje, ker da je ona nevarnost za resnično nacionalna načela. Nezadovoljen pa je z novo vlado tudi voditelj železne garde Codreanu, ki zlasti nasprotuje temu, da bi bil parlament razpuščen. Vlada Goge je zato prišla v precej težaven položaj.

Kljub tem ugovorom proti razpustu parlamenta pa se pričakuje, da bo parlament prihodnji teden razpuščen. Nekateri celo zatrjujejo, da je kralj Karol že podpisal ukaz o razpustu parlamenta.

Tudi Leon Blum ni mogel sestaviti vlade. Pridobiti je hotel najprej radikale po istih pogojih kakor l. 1936. Nato pa tudi komuniste, čemur pa so se uprli radikali, zlasti še, ko so komunisti zahtevali za sebe mornariško ministrstvo. Nadalje je skušal pridobiti za vstop v vlado tudi Reynaudovo skupino in skupino Marina, da bi tako sestavil narodno koncentracijsko vlado. Ta namera pa se mu ni posrečila in sestavitvi bi mogel samo socialistično-komunistično vlado, ki pa v poslanski zbornici nima večine. Blum je dejal, da je bilo sicer njegovo prizadevanje v francoski javnosti sprejeto simpatično, da pa se mu ni posrečilo in je zato vrnil mandat. Ostala je torej samo kombinacija z ljudsko fronto, če bodo radikali še na njo pristali.

Mandat za sestavo nove vlade je nato ponovno dobil Chautemps, ki je izjavil, da bo skušal pridobiti parlament za statut političnega mira, da bi se mogli vladni poslji v redu opravljati. Poučeni krogi pa sodijo, da se tudi Chautempsu njegova misija ne bo posrečila. V tem primeru bo dobil mandat Herriot, ki je edini mož, ki bi mogel ohraniti vlado ljudske fronte, obenem pa doseči nacionalno koncentracijo. Socialisti so se že izrekli za koncentracijsko vlado, če bo nje jedro v ljudski fronti.

Francoska vladna kriza je bila končno vendarle rešena, čeprav je ta rešitev le začasna, ker nova vlada nima v poslanski zbornici večine. Chautemps je namreč sodelovanje komunistov odklonil in hotel pritegniti po Blumovem vzgledu nekatere skupine zmerne desnice. Socialisti so prišli zaradi tega v zelo težaven položaj. Hoteli so ohraniti vlado ljudske fronte, kar pa je bilo nemogoče, ker so radikali sodelovanje komunistov odklonili. A nova vlada se je morala sestaviti.

O stališču socialistične stranke je sklepal glavni odbor ter je bila njegova seja zelo burna. Na seji ni prišlo do soglasja in se je večina govornikov izjavila za ohranitev ljudske fronte. Vendar pa je bila z večino glasov sprejeta resolucija, da se pooblašča poslanski klub, da v sporazumu z vodstvom stranke sodeluje pri rešitvi vladne krize. Klub more vlado podpirati, vendar pa njegovi člani v Chautempsovo vlado ne smejo vstopiti. Splošno se sodi, da je nastal v socialistični stranki razkol. To potrjuje tudi odstop glavnega tajnika stranke Paula Faurrea. Socialistični poslanski klub je sklenil z 88 proti 25 glasovom, da bo podpiral Chautempsovo vlado.

Chautemps je nato sestavil svojo vlado. V njej so med drugimi: Daladier kot vojni minister, Delbos kot zunanji, Sarraut kot notranji, Marchandea kot finančni, Hyman kot trgovinski minister itd. Bivši finančni minister Bonnet je v vladi kot minister brez listnice.

Poljski zunanji minister Beck se je na poti v Zenevo ustavil v Berlinu, kjer je govoril s Hitlerjem, Göringom in v. Neurathom. Zlasti se je zanimal, če Nemčija pod nobenim pogojem ne bi vstopila več v Zvezo narodov. Beck je hotel zvedeti za stališče Nemčije še pred svojim sestankom z drugim državniki v Zenevi. Glede poljsko-nemških odnosov se je konstatiralo, da ni nobene spremembe ter da so pogledi Nemčije in Poljske na gđansko vprašanje čisto isti.

Na Teruelski fronti so se boji zopet nadaljevali. Gen. Franco poroča o znatnih uspehih svojih čet. Japonska bo proglasila splošno mobilizacijo. Z maršalom Čangkajšekom se ne bo več pogajala, temveč le z vlado v Pekingju. Japonska ofenziva ob progri Tienčin-Pukov se nadaljuje.

Za člane vrhovnega vojaškega sveta Italije so bili imenovani prestolonaslednik Umberto ter generala Trezzani in Telera.

Denarstvo

Čisti dobiček Narodne banke 56,5 milijona dinarjev

Bilanca Narodne banke za leto 1937. izkazuje 56,5 milijona din. dobička, za 15,5 milijona ali za 37,8% več kakor leta 1936.

Od čistega dobička naj se po predlogu upravnega sveta dodeli 17,5 milijona din rezervnemu fondu. Zaradi tega se zniža čisti dobiček države, a tudi delničarjev ter dobe: delničarji 24,2, država pa 14,7 milijona din.

Delničarjem se bo tudi letos kakor lani izplačala dividenda 400 dinarjev za delnico.

Čisti dobiček države se bo uporabil za znižanje državnega dolga pri Narodni banki, ki se bo tako znižal od 1653 na 1638 milijonov dinarjev.

Rezervni fond pa se bo skupno povečal za 45,8 na 245,8 milijona din, in sicer za 17,4 od dotacije iz čistega dobička, 15 milijonov od dohodkov od vrednostnih papirjev in ostanek 13,4 milijona od amortiziranih državnih papirjev ter od razlike na tečaju.

Dohodki Narodne banke so se povečali predvsem od klirinških dohodkov, od davka, ki ga plačujejo naši izvozniki.

61,5 milijona din čistega dobička ima Poštna hranilnica

Poštna hranilnica je predložila finančnemu ministrstvu zaključne račune in bilanco za lansko leto. Po teh računih je dosegla Poštna hranilnica 61,5 milijona din čistega dobička, to je za 2,3 milijona več ko leta 1936. Toda zato pa so se tudi hranilne vloge Poštna hranilnice povečale v letu 1937. za 267 milijonov, čekovne za 374 milijonov, čekovni promet pa za 14 milijard din. Če pa vse to upoštevamo, potem se pač ne more reči, da bi bil čisti dobiček Poštna hranilnice posebno velik, zlasti ker za čekovne vloge sploh ne plačuje nobenih pristojbin, pristojbine za čekovni promet pa so silno visoke.

Od čistega dobička gre 30 odstotkov, t. j. 18,5 milijona din za rezervni fond, 2,4 milijona din dobe člani nadzorstva ter združene poštnih nameščencev, država pa okoli 40 milijonov din.

Glavni direktor Narodne banke dr. Protić je odpotoval v Pariz, kjer se bo pogajal s francoskimi upniki o izvajanju plačilnega sporazuma glede naših posojil v Franciji.

Tečaj francoskega franka je kollebal kakor se je razvijala kriza francoske vlade. Najbolj je padel njegov tečaj, ko je dobil mandat za sestavo vlade Blum. Takrat je padel tečaj franka na 152,62 (v soboto 148,75) za angleški funt. Ko je znova dobil mandat Chauvempis, je nastal v Londonu preobrat ter se je frank popravil na 148,75. Še bolj se je popravil, ko se je zvedelo, da komunisti nikakor ne bodo v novi vladi ter je bila zaključna notacija franka 148 za en funt.

Zunanja trgovina

Železniški promet skozi Trst, in sicer uvoz se je povečal v času od 1. januarja do 31. oktobra od 638 tisoč 632 ton v l. 1936. na 834.032 ton, izvoz pa od 521.696 na 823.123 ton. Zlasti se je povečal železniški promet s Češkoslovaško.

Češkoslovaška je začela uvažati rusko rž skozi Trst namesto skozi Galac kakor dosedaj. V novih tržajških silosih, ki so bili postavljeni v svobodni luki, se namreč pretovori blago silno hitro. Tako je bilo 82000 ton rži, ki jih je pripeljal italijanski parnik »Rapido« iz Novorozijska, pretovoren na železnico v 48 urah. Pričakuje se še parnik »Iris«, ki bo pripeljal iz Rusije za Češkoslovaško 7700 ton rži.

Italija bo uvozila letos 1,75 milijona ton angleškega premoga, t. j. dvakrat toliko ko l. 1937.

Grška vlada je sklenila, da uvede s 1. aprilom v vsej državi decimalni sistem za mere.

Med madžarsko vlado in vlado

gen. Franca se vodijo trgovinska pogajanja za sklenitev pogodbe, po kateri bi dobavljala Madžarska Španiji vagoni, lokomotive, poljske stroje in elektrotehnične izdelke, iz Španije pa bi dobivala olje, marinirane ribe in železo.

Madžarski svinjarji zahtevajo, da se odpravi izvozna premija v višini 70 do 75 stotink za izvoz ko-

ruze v neklirinške države, ker se je zaradi tega koruza tako podražila, da je rentabilna gojitev prešičev nemogoča.

V Franciji so bile s prvim januarjem povišane železniške prevoznine za 25%, kar bo tudi znatno otežilo izvoz našega lesa v Francijo.

Francoski industrialci so začeli

graditi v Egiptu tekstilne tovarne.

Finska vlada je uvedla izvozne premije za surovo maslo (4 fin. marke za kg), za sir, jajca, svinjsko meso ter za žive svinje. Izvozna premija se giblje med 150 do 250 fin. marke.

Železni kartel v Avstriji je znižal prodajno ceno za železo od 2 do 10%.

Reklama in podzavest

V zadnjih desetletjih se je mnogo pisalo o psihologiji reklame: v strokovnih listih pa tudi v dnevnem časopisju. Nekateri teh člankov pa so bili dokaj slabo psihološko podprti. Temu pa se ni čuditi, ker še danes nimamo obsežnejše knjige, ki bi govorila o psihologiji reklame. Tudi na tem polju je tako kot na drugih: najprej pridejo praktiki in njim slede teoretiki. In sedaj, ko je v vseh deželah in tudi pri nas že lepo število praktičnih reklamnih svetovalcev, ki delajo ali po naročilu ali pa so v službi posameznih tvrdk, bi bilo že čas, da bi se napravil poizkus analizirati zakone učinkovitosti reklame. To bi se bilo najbrže že zgodilo, ako znanstveniki ne bi smatrali, da je ne vredno in da nima pravega pomena znanstveno raziskavati reklamo in njene učinke. Trgovski svet pa, zlasti še oni, ki se poklicno bavijo z reklamo, so trdno prepričani, da se bo psihologija, ki se ne bo hotela izogniti pravemu življenju, morala prej ali slej baviti tudi s tako splošno razširjenim pojavom kot je reklama. Morda pride psihologija ob njenem obravnavanju do novih spoznanj.

Komur je bila dana prilika, da je mogel tehati učinke nekkih reklam, dobro ve, da zelo velikokrat oni vzroki niso pravi, ki jih navaja kupec za nagibe, ki so ga privedli do kupa. Kajti pravi povodi in vzroki imajo nezavestna ozadja. Zato imajo psihotehnične preiskave, ki z vprašalnimi polami skušajo od kupca zvedeti, kaj ga je gnalo do njegove odločitve za nakup, samo omejeno vrednost, kajti v velikih primerih je ostal pravi vzrok prikrit v podzavesti. Enake napake morejo nastati tudi tedaj, čim se preiskuje trg, v koliko bi bil naklonjen konsumirati določen izdelek, ki se namerava šele priti izdelovati. Gotovo je tedaj, da je iskati vzrokov za poset trgovine ali za nakup tega blaga zelo velikokrat v podzavesti, ki je zastrta z dozdavnimi nagibi.

V nekem drugem članku sem že omenil, da je neka ameriška univerza menda pred petimi leti napravila poizkus, žigar ugotovitve spravljajo vse omenjene zveze v prav zanimivo luč. 250 gospodinj so namreč prosili, naj si izberejo izmed štirih parov nogavic »najboljši par«. Vsi štirje pari so bili iste dobrote in barve in izdelala jih je ista tvornica. Trije pari so bili nadahnjeni s cvetličnim vonjem, dočim ostali par ni bil parfumiran. Vonj je bil tako neznačen, da ga je zaznalo le šest oseb izmed 250. Kljub temu je izbralo 92% vseh gospa parfumirane nogavice. Toda še boljše: Točno polovica izbirajočih gospa se je odločila za oni edini par, ki je bil opremljen z vonjem narcisa, dočim ostala dva para, ki sta vsebovala bolj navaden vonj, še daleko nista bila deložna tolike naklonjenosti. Na vprašanje so gospe odvrnile, da so izbrane nogavice boljše ali da so lepše.

Tu se kaže oni pitek, ki ga Freud označuje s srečno izbranim izrazom: racionalizacija. Racionalizacija je v tem, da se nadomesti podzavestni nagib z drugim, ki izvira iz razuma. Racionalizaciji se skoro ne moremo izogniti, čim pričnemo razpravljati o uspehih in učinkih poljubne reklame.

Trgovec kupca dandanes kar obsipava s ponudbami. V mestih je trgovina poleg trgovine in v časopisju se priporoča tvrdka ob tvrdki. Cene se ob isti dobroti blaga komaj kaj razlikujejo, ne

glede na to, da se nekateri izdelki morajo v vseh trgovinah prodajati po istih zneskih. Jasno je tedaj, da so ob takih okoliščinah za kupca odločilne večkrat »malenkosti« podzavestne nravi, ki odločajo za katero tvrdko naj se odloči in katero blago naj si nabavi. Reklama mora tedaj meriti na to, da v kupcu vzbudi prepričanje, da je pri določenih tvrdki najboljše postrežen in da mu določeno blago prinaša največ koristi. Splošno prevladujočo usmerjenost kupca, ki je z bog prevelike ponudbe že kar otopel in postal brezbrizen, je treba predramiti in nadomestiti z nečim pozitivnejšim. Če analiziramo preizkušeno uspešno reklamo, vidimo, da je skrivnost njenega uspeha v tem, da vsebuje zmoglost človeka pozitivno in čim trajneje obdržati v svojem interesnem območju. Ta kontakt pa se izvrši na

način, ki ostane v največ primerih podzavesten. Celo lahko trdimo, da reklama tem bolj zajame kupca v svoje mreže, čim manj si je v svesti, kaj je prav za prav tisto, kar ga privlačno vznemirja. Če primerjamo dve reklamni, ki se poslužujeta enako dobrih in prepričevalnih prodajnih argumentov, se pokaže, da žanje ona veliko boljše uspehe, ki se poslužuje poleg zavestnih dokazov še posrečenih nezavestnih učinkov. Sredstva pa, ki z njimi reklama skuša kupca s porabo podzavesti privabiti v svoje namene, bi se mogla deliti v tri oddelke:

1. Spomin na otroško dobo.
2. Jamstvo, da kupec ne bo doživel nikdar nobenega razočaranja.
3. Dvig zanesljivosti, osebne moči in oblasti, samozavesti in vpliva kupca.

Turistična konferenca v Zagrebu

Za znižanje tečaja turističnega dinarja

Pod predsedstvom dr. Tartaglije, predsednika turistične zveze v Splitu, je bila v Zagrebu prva uradna konferenca medbanovinskega turističnega delovnega odbora. Konferenca je bila v prostori zagrebske trgovsko-industrijske zbornice ter so se je udeležili zastopniki turističnih in gospodarskih organizacij iz primorske in savske banovine. Kot opazovalec se je udeležil konference tudi zastopnik dravske banovinske uprave načelnik dr. Ratej.

Dnevni red konference je obsegal naslednje točke: 1. sprejem poslovniškega delovnega odbora in izvolitev predsednika; 2. vprašanje turističnega dinarja; 3. unifikacija hotelov glede prijavljanja tujcev; 4. klasifikacija hotelov in maksimaliranje cen v gostinskih obratih; 5. sklicanje manifestacijskega kongresa v Dubrovnik (spomladi); 6. slučajnosti.

Glede prve točke se je sklenilo, da so člani rednega poslovnega odbora turistične zveze v Sušaku, Splitu in Dubrovniku ter trg. industrijske zbornice v Zagrebu, Splitu, Dubrovniku in Podgorici. Po potrebi pa se more članstvo v rednem poslovnem odboru razširiti tudi na druge, za tujski promet važne organizacije.

Za predsednika rednega odbora je bil za eno leto izvoljen doktor Tartaglia.

Največje zanimanje je vladalo za drugo točko dnevnega reda, za vprašanje turističnega dinarja. Referat je o tem vprašanju izdelala zagrebska zbornica. V svojem referatu poudarja, da bi z znižanjem tečaja turističnega dinarja prišli tujci do cenenejšega dinarja ter bi se s tem vsaj do neke mere izravnala dispariteta naših hotelskih cen proti onim v Italiji. V pretekli sezoni je znašala ta razlika za neklirinške države okoli 5 odstotkov, poseben dogovor pa je bil od klirinških držav sklenjen samo z Avstrijo. Druge neklirinške države so mogle do turističnega dinarja s pomočjo funtov, popolnoma izključena pa je bila Madžarska, čeprav je za Hrvatsko Primorje (a tudi za Slovenijo, op. ured.) glede tujskega prometa zelo važen činitelj.

Turistični interesi naše države zahtevajo, da bi se znižal tečaj turističnega dinarja za približno 25 odstotkov. Tehnično je izvedla vprašanje turističnega dinarja naj-

bolje Italija, in sicer s pomočjo hotelskih bonov. V ta namen pa se mora izvesti klasifikacija hotelov po nekem skupnem kriteriju ter nato določiti maksimalne cene za dnevno bivanje. Dokler se to ne izvede, naj se ostane pri praksi, ki se je izvajala leta 1937. v Hrvatskem Primorju. Konkretno se predlagajo naslednji tečaji turističnih dinarjev: za nemško marko 17'50 din, za 60 Kč pa 100, za angleški funt 252— din (istočasno pa naj se komisijarjem zviša provizija od 2 na 10 din), za avstrijski šiling 9'50 din in končno da se določi še ugoden tečaj za madžarski pengő.

Nato je bil prečitan še referat o klasifikaciji gostinskih podjetij. Tudi ta referat je izdelala zagrebska zbornica. Zakonska podlaga za maksimaliranje cen je dana s § 150. obrtnega zakona. Klasifikacija je bila že lansko leto izvedena na Hrvatskem Primorju in v Gorskem kotaru. Obsegala je 170 podjetij. Bile so določene tri skupine z dvema podskupinama.

V sporazumu z gostinskimi podjetji Hrvatskega Primorja in Gorskega kotara je predložila zbornica v Zagrebu banki upravi za leto 1938. naslednje maksimalne cene: za I. a skupino v sezoni (od 1. junija do 31. avg.) največ 130 din (celotna oskrba), izven sezone 100 din, za skupino I. b 100 do 80, za II. a 90 do 70, za II. b 70 do 60, III. a 60 do 50 in III. b 45 do 40. Te cene obsegajo stanovanje (soba s posteljo), hrano (zajutrek, obed in večerjo) ter vse pristojbine razen ev. kopalniške. S sklepom banske uprave je bil ta predlog tudi že izveden ter se predlaga, da bi se ta klasifikacija razširila na vse Primorje od Sušaka pa do Ulcinja.

Končno je predlagala zagrebska zbornica še poseben pravilnik o maksimaliranju cen.

O vseh teh predlogih je bilo doseženo na konferenci popolno soglasje.

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani obveščaja, da so vsa uradniška in služiteliska mesta pri društvu zasedena, vsled česar ni vlagati tozadevnih prošni.
Uprava.

Trgovinski register

Vpisala se je naslednja tvrdka:

Fran Kos, Ljubljana. Obratni predmet: 1. pletilna in trikotajna industrija, 2. nakup in prodaja tako pletilnih kakor tudi trikotajnih izdelkov, polizdelkov in surovin, 3. trgovina s pletilnimi stroji. Imetnik: Fran Kos, Ljubljana, Zidovska ulica 5.

Vpisale so se naslednje izpremembe in dopolnitve:

Kranjska industrijska družba, Ljubljana. Izbrise se prokura podeljena dr. Viktorju Somogyiju, obratovodji tovarne elektrod na Dobravi.

Jos. Menardi, izdelava in prodaja konzerviranih hranil »Cepoc«, »Ajlon« in dr. pod znamko »Celon«. Tvrdka se je pretvorila v komanditno družbo in se glasi odslej: »Komanditna družba Jos. Menardi, »Celon«, konzerviranje hranil. Druženika: osebno jamčeca družbenica Jospina Menardi, trgovka v Ljubljani, ki tudi zastopa družbo.

»Papiroteka«, družba z o. z. Ljubljana. Izpremenila se je družbina pogodba. Če ima družba samonena poslovdjo, zastopa ta družbo, če jih ima več, zastopata družbo vedno po dva poslovdjii. Izbrise se poslovdja Ivan Pestotnik, trgovec v Ljubljani, vpiše pa novi poslovdja Zoran Hribar, trgovec, Gradišče 7.

Ing. Vladimir Stare, tvornica kovinskih izdelkov Eka, Ljubljana. Sedež firme odslej, Ljubljana, Novi trg 6.

»Triglavec«, d. d. za proizvodnjo in prodajo prevoznih sredstev. Vpišeta se prokurista: Salomon Kretner, industrialec v Ljubljani in Beno Habjančič, poslovdja v Ljubljani.

Egon Zakrajšek, komanditna družba v Ljubljani. Zaradi izstopa Ignaca Pogačarja preneha komanditna družba. Besedilo firme odslej: Egon Zakrajšek.

Tovarna čokolade in likerjev v Rajhenburgu ob Savi. Briše se zaradi odpotovanja v Afriko dosedanjji prokurist p. Robert Kukovičič, namesto njega pa se vpiše p. Janezu Koledniku podeljena prokura.

Črna kronika

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani je izdalo to okrožnico o otvorenih in končanih konkurzi in prisilnih poravnava izven konkurza za čas od 16. do 31. decembra 1937.*

OTVORJENI KONKURZI:

Vrbska banovina: Savanović i drug. Prijedor.
Primorska banovina: Paunović Vlahjo, Split, Bosanska ul. 51.
Donavska banovina: Popović P. Dragutin »Era«, Kragujevac.
Beograd, Zemun, Pančevo: Simić Slavko, trg., Beograd; Simić Stojan i brat, trg., Beograd.

RAZGLAŠENE PRISILNE PORAVNAVE:

Savska banovina: Čavlin Ilija, last. elektr. centrale, Kostajnica.
Donavska banovina: Vanjur Jovan, Novi Sad.

KONČANI KONKURZI:

Primorska banovina: Hadžiosmanović Huseln, Mostar.
Zetska banovina: Milošević Puniša, Kolašin.
Donavska banovina: Forgač Dezider, B. Topola; Milošević Kosta, Guberevac; Fričković pok. Tomasića, Knjaževac; Životić Nikola, Ropočevo, srez kosmajski.
Moravska banovina: Savić Svetko, Zajecar.
Vardarska banovina: Djordjević Tasa i sin, Gnjilane; Petković Ljubomir, Skoplje; Stojanović Milan, Leskovac.

POTRJEJENE PRISILNE PORAVNAVE IZVEN KONKURZA:

Savska banovina: Vuković & Simonić, Sisak.
Beograd, Zemun, Pančevo: Švarc Mihajlo, Zemun.

* Podatke za dravsko banovino smo izpustili, ker jih objavljamo sproti. Vsi drugi podatki o rokih, kvotah itd., v tajništvu društva.

Nova tarifa za poštne pakete

Poštni minister je izdal dne 13. januarja odlok, s katerim se poveča največja dopustna teža zavojev od 20 na 25 kg. Istočasno je uvedel novo tarifo za poštne pakete.

Nova poštna tarifa za pakete je sedaj naslednja:

Teža	razdalja		
	do 100 km	do 300 km	preko 300 km
do 1 kg	3'—	3'—	3'—
1—3 kg	6'—	6'—	6'—
3—5 kg	7'—	8'—	9'—
5—7,5 kg	8'—	12'—	16'—
7,5—10 kg	12'—	16'—	22'—
10—15 kg	16'—	22'—	30'—
15—20 kg	22'—	30'—	40'—
20—25 kg	30'—	40'—	50'—

Taksa za dostavo na dom znaša po novi tarifi za pakete do 5 kg 2 din, za pakete do 10 kg 4 din in za pakete do 25 kg 6 din.

Stanje naših kliringov

Stanje naših kliringov je bilo na dan 8. januarja naslednje:

Aktivni kliringi:		
Italija novi lir	32,390.315	+ 18.707
Italija stari lir	50,536.685	— 998.890
Poljska din	16,021.760	— 121.454
Bolgarska (tur.) din	412.280	brez spremembe
Turčija din	9,770.220	+ 76.844
Španija pezeta	2,774.426	spremembe
Nemčija RM	4,841.038	+ 2,177.128
Pasivni kliringi:		
Švica šv. fr.	2,238.248	+ 77.866
Češkoslovaška Kč	139,368.618	+ 2,049.053
Francija fr. fr.	13,497.939	+ 1,009.053
Belgija belg.	4,825.015	+ 4.101
Bolgarska (klir.) din	1,339.925	+ 153.193
Romunija din	34,949.064	+ 4,847.168
Madžarska din	13,462.289	— 258.096

Dobave - licitacije

Prometno - komercialni oddelek direktorije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 21. januarja ponudbe za dobavo 22 ur nihalk v lesenih omarih.

Direkcija drž. rudnika v Subotici sprejema do 25. januarja ponudbe za dobavo manesmanovih cevi.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 26. januarja ponudbe za dobavo lesnega oglja in do 2. februarja za dobavo jeklene vrvi.

Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 27. januarja ponudbe za dobavo bencina, jelovega lesa ter armatur za žarnice.

Štab mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 28. januarja

ja ponudbe za dobavo kabla in do dne 15. februarja za dobavo komp. strojnega prebijača.

Komanda pomorskega arsenala v Tivtu sprejema do 1. februarja ponudbe za dobavo železnih pocinkanih spojk, obrocev in žice, 30 kg kartona, črne kravine, pločevine, raznih cevi, vijakov, sesalk, zakovic, lanenega firneža ter raznih barv.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 28. februarja ponudbe za dobavo elektromateriala.

LICITACIJE

Dne 21. januarja bo v intendant-

turi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavo koruze; dne 22. januarja pa za dobavo ovsa.

Dne 26. januarja bo pri ministrstvu za vojsko in mornarico v Beogradu licitacija za dobavo pocinkanih cevi.

Dne 15. februarja bo pri direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za oddajo špediterskih poslov in carinjenja pošilk za vsa drž. rudarska podjetja kralj. Jugoslavije.

Dne 31. januarja bo pri Upravi vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobavo 400.000 kg nafte ter mostnega dvigala.

Dne 19. februarja bo pri ekonomskem oddelku štaba mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo 4.000 ton inozemskega premoga.

Uprava vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 28. januarja ponudbe za dobavo električnih škarij, železnih prečic; do 29. januarja za dobavo večje količine raznega orodnega jekla in 200 m svilene platna; do 1. februarja za dobavo raznega električnega materiala in do 4. februarja za dobavo strojev.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Romunski petrolej

eden glavnih vzrokov zadnje romunske vladne spremembe

Stara stvar je, da je boj za surovine že od nekdaj bil zadnji vzrok mnogih političnih dogodkov. Tudi zadnja sprememba vlade v Romuniji ima svoje zadnje vzroke v romunskem petroleju, kakor piše »Prager Tagblatt« v svoji zadnji številki. Med drugim pravi:

Zadnja sprememba režima v Romuniji in imenovanje Goge razume le tisti, ki ima pred očmi posebnosti Romunije. Predvsem je treba opozoriti, da se pojem Romunije avtomatično veže s pojmom »petrolej«. Že to pove veliko, da tvori petrolej več kot tretjino vsega romunskega izvoza. Še važnejše pa je, da je Romunija edina evropska država z znatnejšimi petrolejskimi ležišči. Sovjetska Rusija s svojim državnim gospodarstvom, ki investicij drugih kapitalističnih držav ne trpi, tu ne prihaja v poštev. Ležišča v drugih evropskih državah (Nemčiji in Poljski) pa so tako neznatna, da ne zadostujejo niti za lastne potrebe, kaj šele da bi se izvažal petrolej.

Da bi Romunija sama izkoriščala 150.000 ha velika petrolejska polja, ni seveda misliti, ker je to izkoriščanje silno drago. Zato so investirali ameriški, nizozemski, francoski in angleški kapitalisti velikanske vsote v romunsko petrolejsko industrijo in zaradi tega je vodila Romunija skozi desetletja kljub krvni sorodnosti in simpatijam njenega vladarja za Nemčijo, politiko v smislu želj zapadnih sil. Čeprav so bile trgovinske zveze Romunije z Anglijo in Francijo neznatne, je vendar ostala intimitnost odnošajev med njimi nezmanjšana. In ko so zapadne sile po gospodarski ofenzivi Nemčije v južnovzhodni Evropi skušale doseči poglobitev trgovinskih odnošajev z Romunijo, so se njih gospodarske koncesije nanašale zopet v prvi vrsti na izvoz romunskega petroleja.

Nekaj časa sem pa se je začela majati dogma o romunskem olju kot viru romunske gospodarske pomembnosti. Nekatera važna romunska ležišča petroleja so začela usihati. Začel se je prepir, če bodo usahnila popolnoma, ali če bo padlo samo njih bogastvo. Kdo ima prav, se še ne more reči, vendar pa je treba upoštevati mnenje direktorja romunskega geološkega zavoda v Romuniji, ki je cenil l. 1935. romunska ležišča na največ 60 milijonov ton. Pri enakem izkoriščanju ležišč bi po tej cenitvi leta 1945. bila ta ležišča popolnoma izčrpana. In če bi tudi dala vrtnanja v Moldaviji na 206.000 ha velikem zemljišču ugodne rezultate in bi se pridobili še novi milijoni ton, vendar to ne more spremeniti resnice, da romunska ležišča pojemajo.

Za romunske odgovorne politike nastaja s tem dolžnost, da že sedaj začno prilagodevati romunsko trgovinsko in gospodarsko politiko padanju romunskega petrolejskega izvoza, ki se je v l. 1937. tudi že v resnici močno občutil. Namesto petroleja morajo pač drugi romunski proizvodi skrbeti za

romunski izvoz. Treba bo forsirati izvoz koruze, lesa, vina itd. Katere države pa bi bile pripravljene uvažati iz Romunije tudi druge predmete ko petrolej? Katere države pa so že dosedaj kupovale romunsko koruzo in les? Predvsem so bile to Nemčija, Italija in nekatere manjše evropske države. Nemčija je tudi takoj razumela pomen novega dogodka v romunskem gospodarstvu. Baš sedaj je podal nemški odpravnik poslov v Bukarešti izjavo o nemško-romunskih gospodarskih odnošajih. Dejal je, da se bo trgovina Nemčije z Romunijo, ki je že v l. 1937. narasla od 43 na 11 milijard lejev, zelo povečala. Dostavil je, da bo Nemčija v bodoče kupovala od Romunije vse dosedanje proizvode, poleg tega pa še vino, les in mesne izdelke.

Nemčija že računa z novim položajem ter se pripravlja, da svoje

nakupe v Romuniji zviša. Podobno je tudi z Italijo. Na surovinah revna dežela, ki pa se silno obožuje, more prav tako vzeti silno veliko romunskih pridelkov in proizvodov. Zato bo narasla tudi trgovina Romunije z Italijo. Drugače pa je z zapadnimi silami. Francija je glede nabave žita že vezana na svoje stare dobavitelje, Anglija mora kupovati pšenico predvsem v dominionih, ter se zato obe državi ne moreta zlahka preorientirati glede svojega uvoza iz Romunije.

Romunsko gospodarstvo pa je bilo vedno odvisno od izvoza ter od investicij za ta izvoz. Zato prihaja v stisko, če prihajajo investicije od druge strani, kakor pa gre izvoz. Ustvariti tu ravnovesje je bilo vedno težko vprašanje, ki je postalo sedaj po padcu petrolejske proizvodnje še težje. Toda nerešljivo še vedno ni.

Doma in po svetu

Obisk predsednika vlade dr. Stojadinovića v Berlinu poteka v velikem sijaju, kar tudi tuji listi zlasti podčrtujejo.

Ministrski predsednik Göring je priredil na svojem gradu slavnostni obed na čast predsednika dr. Stojadinovića ter ga pozdravil z zdravico, v kateri je med drugim dejal:

Naglasil je, da ne prihaja v Berlin le kot predsednik prijateljskega naroda, temveč kot prijatelj prijatelju. Samo naravno je, da se pri tej priliki še zlasti spominja svojih obiskov v Jugoslaviji. Zlasti pa mu ostaja v nepozabnem spominu velika osebnost pok. kralja Aleksandra, ko tudi ona odločnost, s katero gre jugoslovanski narod k napredku. Nad vse ga veseli, da je pri tem delu tako odlično udeležen predsednik dr. Stojadinović kot desna roka kneza namestnika Pavla. Smatra se srečnega, ker more reči o sebi, da pozna Jugoslavijo. Videl je šumadijo, gnezdo ponosnega Karadjordjevega doma, bil je v Črni gori in na Jadranu. Pozna pa tudi moralne in vojaške sile Jugoslavije. Nato je govoril o Nemčiji in nemškem narodu, ki je pripravljen na vsako obrambo in ki pod vodstvom svojega voditelja napreduje ter je znova postal sila, da lahko brani svoje interese in zajamči mir. Na široko odpira tretje carstvo pred svojim gostom svoja vrata in kamor koli boste prišli, boste prisrčno sprejeti. Povsod boste videli prijateljstvo Nemčije za jugoslovanski narod. Moja iskrena želja je, da se to prijateljstvo še bolj razširi in po nalogu Führerja sem prevzel nalogo, ker zlasti cenim Vaš hrabri narod, da delam za poglobitev jugoslovansko-nemškega prijateljstva. To je stvar mojega srca in zato veljajo vse naše želje napredku Jugoslavije.

Dr. Stojadinović je v svoji zahvalni zdravici naglasil naslednje: Globoko ginjen se zahvaljuje za

Ze v 24 urah

barva, plestra in kemično snat obleke, klobuki, škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete, Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna J. O. S. REICH
Poljanski nasip 4-6 Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72

pozdrav. Ob Vašem obisku Jugoslaviji ste osvojili srca jugoslovanskega naroda. V Vaši osebnosti se manifestira neizčrpni izvor nemške sile. Hermann Göring je za vso Jugoslavijo en pojem in to ime najbolj zvestega borca Adolfa Hitlerja, ustvaritelja nove Nemčije, je znano širom vse Jugoslavije. Kadar se v Jugoslaviji sliši Vaše ime, takrat so najširši sloji prepričani, da govori po Vas duša nemškega naroda. V Nemčijo prihajam sedaj sicer res prvič kot predsednik vlade, toda že iz svojih mladih let Nemčijo dobro poznam. Že takrat sem se tudi naučil, da jo cenim. Če kot državnik verujem v vedno bolj ozko sodelovanje z Nemčijo, potem tudi zato, ker vem, kolikokrat je bil naš narod po svoji usodi vezan z nemškim narodom. V vojski Friderika Velikega so bili srbski in hrvatski polki, alemanska garda carja Dušana pa je bila njegova najsjajnejša četa. A tudi takrat, ko smo se narodno prebudili, so Nemci kot prvi priznali našo nacionalno pesem. Moj obisk v Nemčiji se veže z občutki spoštovanja do nemškega naroda. To čustvo se je sedaj še povečalo, ko sem bliže spoznal veličastno zgrajevanje Nemčije Adolfa Hitlerja. Moja želja je, da se prijateljstvo med Nemčijo in Jugoslavijo še bolj poglobi in smatram, da je čast za nas, da baš Vi, g. ministrski predsednik po nalogu Führerja sodelujete v tem smislu. Zahvaljuje se za čast, da je poslal k pozdravu častno četo polka Hermanna Göringa in to počastitev ve ceniti.

Proti mrazu le Lutz-poč Ljubljana VII, Šiška, telef. 32-52.

O dr. Stojadinovićem obisku v Berlinu je bilo izdano naslednje uradno poročilo: »Med svojim bivanjem v Berlinu je imel predsednik jugoslovanske vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović več razgovorov z nemškim zunanjim ministrom v. Neurathom o vseh vprašanjih, ki so obema državam skupna in o vprašanjih splošne politike. Poleg tega se je obširno razgovarjal z ministrskim predsednikom generalom Göringom ter z drugimi vodilnimi osebnostmi nemške države in stranke. Ti razgovori so se končali z današnjim sprejemom pri voditelju in državnem kancelarju, kjer se je ponudila prilika za izčrpno izmenjavo misli v smislu medsebojnega zaupanja. Vsi ti razgovori, ki so potekali v ozračju iskrenega prijateljstva in polnega razumevanja za obojestransko politična pojmovanja, so vnovič potrdili, da so med obema državama vsi pogoji za trajno prijateljstvo in tesno sodelovanje in vseh področjih v službi evropskega miru. Na

obeh straneh so izrazili krepko željo in voljo, da se sedanji srečni razvoj nemško-jugoslovanskih odnošajev tudi v prihodnje v vsakem oziru pospeši.

Vodja Adolf Hitler je po razgovoru s predsednikom dr. Stojadinovićem sprejel jugoslovanske novinarje, ki mu jih je predstavil dr. Stojadinović. Hitler se je z novinarji zelo ljubeznivo razgovarjal, na koncu pa dejal, da je bilo zblizanje Nemčije z Jugoslavijo neprestana skrb njegove vlade. Nato je še glasneje dostavil: Jugoslavija mora biti velika, močna in svobodna!

Vodstvi HSS in SDS sta sestavili definitivno kandidatno listo za volitev senatorjev v savski banovini. Za kandidate so postavili: inž. Avgust Košutić, dr. Krnjević, dr. Milan Kostić, dr. Pernar in prof. Jelašić, kot šesti pa kmet Srdović, ki pa verjetno ne bo izvoljen.

Romunska vlada je izdala celo vrsto protizidovskih odlokov. Tako je bila razpuščena židovska kulturna loža v Besarabiji, ker da je zagrešila komunistično propagando. V Bukarešti je bilo zaprto židovsko gledališče. V Besarabiji so bile tudi zaradi komunistične propagande zaprte tri židovske knjižnice.

Poslanec čl. agrarne stranke Teplanski je izjavil, da v jubilejnem letu republike, t. j. l. 1938, ne bo nobenih volitev, ker vlada noče motiti jubileja republike s političnimi voltvami.

De Valera zahteva združenje Irske z Ulstrom, sicer bo odklonil vse vojaške, zlasti pomorske koncesije Angliji.

Posebno letalsko ministrstvo nameravajo ustanoviti v Avstriji. Za predsednika vrhovnega sveta sovjetrov sta izvolili obe zbornici Kalinina.

V južnem Santungu so doživele japonske čete hud poraz. Za železniški voz pri Sučanu so se razvile hude borbe. Najprej so Japonci skozi šest ur bombardirali s kanoni kitajske položaje, a so kitajske čete ogenj vzdržale. Takoj po ustavitvi artilerijskega ognja je japonska brigada tankov, ki je štela skupno 1000 tankov, v katerih sta bila po dva moža posadke, začela prodirati proti kitajskim položajem. Kitajci so se umaknili ter nato pogнали v zrak polje min, čez katerega so prodirali japonski tanki, 100 japonskih tankov je naenkrat zletelo v zrak, večina pa je bila tako poškodovana, da ni bila več za nobeno rabo. Japonci so se nato s še nepoškodovanimi tanki umaknili nazaj.

Japonska vlada skuša dobiti v Združenih državah Sev. Amerike, kakor poročajo ameriški listi, posojilo v višini 10 milijonov funtov, ki bi se porabilo za gospodarsko izkoriščanje Mandžurije.

Japonska vojska, ki je prodirala iz Cinaan, se je združila z japonsko vojsko, ki je prodirala iz Cing-tava. Japonska napoveduje, da se bodo njene vojaške operacije na kitajskih bojiščih pospešeno nadaljevale.

Pariška policija je izsledila nove zaloge orožja, ki je bilo last tajne organizacije Cesar.

Silni viharji so te dni divjali ob angleški obali ter je vihar mesta dosegel hitrost 150 km na uro. Cela vrsta ladij je bila poškodovanih, več ribiških ladij se je potopilo, mnogo ljudi pa je bilo ubitih ali pa je utonilo.

Radio Ljubljana

Četrtek, dne 20. januarja. 12.00: Mojstri solistične lahke glasbe (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.20: Vreme, borza — 18.00: Otroški kotiček (koncert radijskega orkestra) — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Kolarič) — 19.00: Napovedi in poročila — 19.30: Nac. ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije — 19.50: Zavavni kotiček — 20.00: Maurice Ravel — uvod in pojasnila (Demeter Žebre). Skladbe Maurice Ravela (plošče) — 21.10: Klavirski koncert ge. Jadviže Štrukelj-Poželnove — 22.00: Napoved in poročila — 22.15: Opretna glasba (radijski orkester).

Petek, dne 21. januarja. 11.00: Šolska ura: Akademija ob 60letnici Otona Zupančiča, izvaja I. dekl. meščanska šola — 12.00: Korčnica slavni skladatelj (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.20: Vreme, borza — 18.00: Zena v glasbi (gdč. Vida Rudolf) — 18.20: Plošče po željah — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi in poročila — 19.30: Strossmayerjeve zveze s Srbijo — 19.50: 10 minut za planince — 20.00: Koncert opernih spevov in napevov. Sodeluje: gdč. Alda Nolljeva in radijski orkester — 21.15: Citraški koncert (Emil Mezgitš) — 22.00: Napoved in poročila — 22.30: Angleške plošče.

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonialne robe

Veletrgovina s špicerijo

Velepražarna za kavo

Mlini za dišave

Glavna zaloga rudniških vod

Brzozavni naslov:

ŠARABON LJUBLJANA

Telefon št. 26-66

Ustanovljeno leta 1886